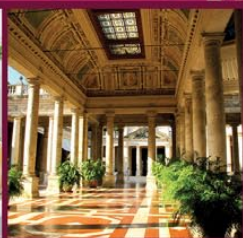
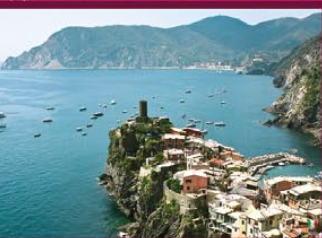

Dalia Smagurauskaitė

TOSKANA
FLORENCIJA

Magiška žemė

Dalia Smaguruskaitė

TOSKANA
FLORENCIJA

Magiška žemė

UDK 910.4(450)
Sm-02

© Dalia Smaguraskaitė, 2015

© Apipavidalinimas, Judita Židžiūnienė, 2015

© Leidykla „Aukso pieva“, 2015

ISBN 978-609-8105-19-3

*Jūs nē neįsivaizduojate, kokia dieviška šalis ji yra šiuo metu;
vynmedžiai pasipuošę jaunais lapeliais, tarsi nukaldintais iš aukso...*

John Ruskin

Vietoje įvado

Kai 2010 metų gegužę atsidūriau Toskanos sostinėje Florencijoje, nė nenumaniau, kaip pasisuks mano gyvenimas ir kad čia užtruksiu žymiai ilgiau nei įsivaizdavau. Atvykusi į Italiją pagal Europos savanorių tarnybos programą dirbau Florencijos savivaldybės kuriojamame projekte *Museo dei Ragazzi di Palazzo Vecchio*, Senuosiuose rūmuose įsikūrusiame muziejuje, su vaikais bei turistais. Sutikau daugybę nuostabių žmonių iš viso pasaulio, prisiliečiau prie mitais ir stereotipais apipintos italų kultūros. Vienerių metų savanorystei pasibaigus aš likau toliau tyrinėti kiparisų žemės Toskanos.

Manoji kelerius metus lytėta Toskana – tai aptrupėjusios koplytėlės palaukėse, nesibaigiančios Maremos žemės, Dievo pamiršti kaimeliai su senoliais ant suoliukų, marmuro kalnai ir krištoliniai pajūrio vandenys, naktį pašėlusiai čirškiančios cikados, vakarienės pas vyndarius ir ankstyvi rytai kalbantis su žvejais; tai – švenčių sūkuriai ir pokalbiai prie niekada nesibaigiančių pietų stalo. Tai – vakarais raudonių plieskiantis marmurinis Florencijos katedros fasadas. Tai – keistų personažų knibždančiomis legendomis ir pasakomis apipintos vietos, kurių beveik niekas nelanko. Mano Toskana – tai tarpusavyje kone besipykstantys miestų gyventojai, tai dėl kiekvienų futbolo varžybų užverdantis italų kraujas, vėluojan-

tys autobusai, nepakeliamas karštis, žemės drebėjimai ir potvyniai. Visa tai, ko per porą dienų Florenciją, Pizą ir Sieną aplekiantis turistai nepastebi.

Apie kitokią Toskaną šiek tiek rašiau draugams ir į spaudą, kol 2013 metais gimė mano ir Federico projektas www.unseentuscany.com, skirtas tiems, kurie nori pamatyti ne tik turistines ikonas, bet ir kitokią – nematytą, lėtą ir stulbinantį – vidurio Italijos regioną. Galiausiai užrašų iš mano ir Federico klajonių po Toskaną susikaupė visa šūsniš; nutariau, kad atėjo metas juos peržiūrėti ir susisteminti. Taip po daugiau nei ketverių metų kelionių ir gyvenimo Toskanoje gimė knyga „Toskana. Florencija. Magiška žemė“.

Ši knyga nėra tradicinis kelionių vadovas, ji – mano asmeninių įspūdžių, vaizdų, skonių, kvapų ir potyrių dienoraštis, kuriame stengiausi užfiksuoti labiausiai į akį kritusius ar į atmintį įstrigusius vaizdus, gyvenimo ir kelionių Toskanoje epizodus. Aprašinėdama aplankytas vietas ir objektus, rėmiausi sutiktų nepažįstamųjų, draugų ir Federico pasakojimais, kelionių gidais ir kitais šaltiniais: atsiprašau, jei pasitaikys klaidingų interpretacijų. O svarbiausia – aprašydama Toskaną rėmiausi emocijomis.

Il bel di fare niente, kartais sako italai. Kaip gera nieko neveikti... Tačiau tai nereiškia tinginystės priešais televizorių. Tai greičiau kvietimas kontempliacijai ant suoliuko saulės atokaitoje, kalno pašlaitėje ar ant jūros kranto. Kvietimas tiesiog stabtelėti, apsidairyti ir atidžiau pažvelgti į mus supantį pasaulį. Todėl tikiuosi, kad ši knyga ne tik bus galimybė susipažinti su Toskana, jos žmonėmis ir tradicijomis, bet ir atskleis lėto keliavimo po turistų neužtvindytas vietas malonumą.

Noriu padėkoti šeimai, tėvams Nijolei ir Rimantui bei broliui Povilui, už palaikymą, patarimus ir kantrybę. Dėkoju po Italiją ir visą pasaulį išsibarsčiusiems bičiuliams, kurie įkvėpė nebijoti ir siekti užsibrėžtų tikslų. Dėkoju Lietuvoje likusiems draugams už tai, kad visada randa laiko mūsų retiems susitikimams.

Ypatingą padėką skiriu Federico, be kurio šios knygos turbūt nebūtų. Dėkoju už tai, kad kantriai mokė italų kalbos, pasakojo apie italų papročius, keliavo su manimi, kovojo su aštuongalviais italų biurokratais, buvo ir yra šalia. *Grazie!*

Taip pat dėkoju leidyklai „Aukso pieva“, kuri patikėjo mano knygos sėkme ir ją išleido.

Florencijos gatvėmis

Pro žaibo greičiu lekiančio traukinio langą stebiu tyliai rymančius kiparusus ir kraujo raudonumo aguonų žiedus. Pavasariškai žalius vynuogynus keičia senolių alyvmedžių laukai, o tolumoje ant kalvų snaudžia gelsvi kaimeliai, sapnuojantys tylias rugpjūčio popietes, kai viskas įkaista ir nutyla, šunys lekuoja skurdžiuose pavėsiuose, o katės... Na, katės, kas ten žino... Pro atvirą vagono langą gairus vėjas kamuoliniais gūsiiais veržiasi į vidų, laižo veidą ir taršo plaukus, galiausiai iš nevilties ima cypiti stabdžiai, ir tūkstančiai tonų metalo sustoja. Pirmą kartą išlipu Florencijoje ir įkvepiu jos drėgno oro.

Mano naujuose namuose netoli Santa Marija Novela aikštės (*Piazza Santa Maria Novella*) jau įsikūrusios latvė Agate, estė Marika ir prancūzė Marieanne. Pirmosiomis gyvenimo Toskanoje dienomis pažindinamės, baltiškai traukiame viena kitą per dantį, pokštaujame apie prancūzus ir skubame atrasti Florenciją.

Gyslotomis miesto gatvėmis srūva nepertraukiama paties įvairiausio plauko prašalaičių upė. Nuo perkarusio somaliečio marga kepure, pardavinėjančio knygeles

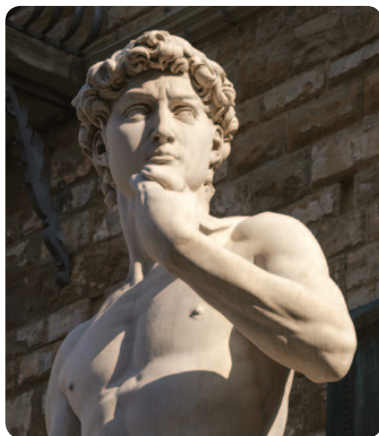
Buto draugės. Iš kairės: Marika, Dalia, Marieanne, Agate

Michelangelo Dovydas

apie Afriką, poros pasiklydusių pagyvenusių prancūzų, aštuonio-likmečių amerikiečių su buteliais rankose, spalvotų ir rėksmingų kinų, japonų, fotografuojančių šiukšlių konteinerius, lenkų gitaristo, kas vakarą atliekančio niekada nekintantį kaip ir pati Florencija repertuarą, garsiai šūkčiojančių rusų, brazilės, ieškančios Michelangelo Dovydo, iki milijonų kitų veidų, susiliejančių į vientisą dūzgiančią masę...

Prasibrovusi pro klegančią žmonių maišalyne, pasiglemžusią visas pagrindines Florencijos senamiesčio gatves, akis pradeda lėtai slysti staiga atsivėrusios aikštės paviršiais – kiek grubiais pastatų fasadais, švelniais skulptūrų linkiais, vandens srovelėmis, žmonių siluetais – taip, tai Sinjorijos aikštė (*Piazza della Signoria*), pagrindinė miesto aikštė bei garbingosios Florencijos respublikos, Medičių šeimos ir dabartinio miesto mero valdžios simbolis – Senieji rūmai (*Palazzo Vecchio*). Geltonų dulkėtų rūmų-tvirtovės plytos mena 1299 metus, kai senoji miesto valdžia Sinjorija (*Signoria*) įsigeidė naujos ir saugios tvirtovės, ir čia, aikštėje, nugriovus senus pastatus, iškilo storo mūro sienos ir aukštas laibas bokštas, viršūnėje papuoštas liūtu. XVI šimtmečio viduryje Florencijos kunigaikščiu tapęs Cosimo I de Medici išorėje kiek grubius rūmus viduje pavertė savo valdžios ir savimeilės šventykla. Skulptūros, freskos, paveikslai,

Michelangelo Dovydas. Detalė

Palazzo Vecchio. Senieji rūmai

Santa Maria del Fiore katedra, Giotto varpinė. Krikštykla

reljefai – didingas ir painus kryžiažodis, kupinas mitologijos, astronomijos, astrologijos, alchemijos ir grožio pėdsakų, nusakantis nepaprastas Cosimo savybes ir pasakojantis jo šeimos istoriją.

Leidžiamės žemyn palei Senujų rūmų sieną. Pro netikrą Dovydą, pro susivijusias sabines ir patį raitą Cosimo. Visai čia pat dunkso Bardželo rūmai (*Palazzo Bargello*), seni, senesni net už Senuosius rūmus, tamsūs, vėsa alsuojantys mūrai, kuriuose XVI amžiuje buvo įkurtas kalėjimas, kieme vykdavo egzekucijos, o languose kabojo pakaruokliai. Jauki vietelė... Kitoje pusėje – Florencijos benediktinų abatija (*Badia Fiorentina*), pasipuošusi laibu gotikiniu šešiakampiu bokštu. Romantika persmelktos legendos pasakoja, jog Dantė, besilankydamas čia įrengtoje bažnyčioje, pirmą kartą pamatė savo didžiąją gyvenimo meilę Beatričę.

Legendos legendomis, o mes įsukame į mažą ir tamsią gatvelę, keliskart pasiklystame, bet galiausiai Filippo Brunelleschi *Santa Maria del Fiore* katedra ir jos kupolas išnyra prieš mūsų akis. Tai buvo tikra revoliucija, naujas statybos stilius! Iki Brunelleschi joks architektas nesugebėjo apgaubti kupolu tokios milžiniškos erdvės. Statybos, trukusios daugiau nei 140 metų, buvo vainikuotos popiežiaus pašventinimu 1436-aisiais. Europos ir Amerikos architektai sekė Brunelleschi pėdomis dar apie 500 metų. Katedra tokia didelė, tokia pribloškianti, net baugi vakaro prieblandose. Rodos, kad į marmurą įvilktas jos paviršius alsuoja ir juda. Turbūt tik nedaugelis meno objektų gali taip sukristi...

Aikštėje prie katedros sutinkame porą, kuri nusiplūkusi ieško Veneros ir Dovydo. Deja, Dovydas („*Davide*“, Michelangelo) ir Venera („*La nascita di Venere*“, Sandro Botticelli) negyvena tame pačiame muziejuje. Gal ir gerai, dalis didžiosios turistų bangos traukia į Akademijos galeriją (*Galleria dell'Accademia*) pasigrožėti pirmuoju, kiti leidžia valandų valandas prie Uficių galerijos (*Galleria degli Uffizi*) durų, koridorių ir labirintų, norėdami pamatyti žaviąją gražuolę Venerą, šokančias mūzas, šventųjų gyvenimo scenas, kilmingųjų portretus, altorių paveikslus ir daugybę kitų šedevrų.

Taip bemąstydami apie Akademijos ir Uficių lobynus pamazėle slenkame Arno upės link. Stabtelime Respublikos aikštėje (*Piazza della Repubblica*), kurioje būriuojasi neįkyrūs netikrų Louis Vuitton rankinių pardavėjai, balkanietiškus ritmus pašėlusiai groja keturi rumunai, kuriuos, esu tikra, buvau sutikusi

Uficių galerija

Briuselyje, šviesomis spindi karuselė. Kas vakarą čia renkasi minios turistų, valgančių privalomą ledų porciją ir klausančių vis tos pačios nepabostančios melodijos, kuri stebuklingai nukelia į seną itališką kino filmą apie smagų ir nerūpestingą gyvenimą...

O laimę nešančio Šerno („*Porcellino*“) skulptūra pasislėpusi nedideliame turgelyje. Pasirodo, reikia patrinti šernui nosį – lydės sėkmė. Dar keli šimtai metrų, ir galiausiai atsiremiu į Arno upę. Pasiėmusi į per dieną įkaitusią akmeninę pakrantės atbrailą pažvelgiu į drumzliną vandenį – jame, tarsi kokiame prabangiame SPA, poilsiauja milžiniška – lyg gerai įmitusi katė – žiurkė. Isteriškai rodau padarą merginoms, imame baisėtis upės gyventoju, kol šalia stoviniuojančios moteriškės paaiškina, kad čia – nuolatinės Arno gyventojos nutrijos... Bet ką aš čia apie nutrijas, kai prieš akis – Senasis tiltas (*Ponte Vecchio*). Seniausias Florencijos tiltas 1345 metais jau buvo aplipęs mažais namukais, kuriuose dabar karaliauja aukso, sidabro, deimantų ir perlų pardavėjai. Tik nuo šio tilto Antrojo pasaulinio karo metais nenusisuko sėkmė – jis vienintelis nebuvo sugriautas nacių, belaukiančių iš pietų atkeliaujančių sąjungininkų būrių.

Senasis tiltas. Ponte Vecchio

Florencijos panorama. Pirmame plane – Michelangelo aikštė (Piazzale Michelangelo) ir Rožių sodas (Giardino delle Rose)

Stabteliu tilto viduryje, pavargusi nuo florentietiškos tvankos, apakinta brangenybių ir pralinksminata į vidų užsukti kviečiančių pardavėjų – „užeik užeik, turime deimantų, gražių kaip tu!“. Tačiau tikrasis deimantas yra man virš galvos. Tai – 1200 m ilgio Vazario koridorius (*Corridorio Vasariano*), jungęs kunigaikščiui Kozimui priklausiusius Senuosius rūmus ir Pitti rūmus (*Palazzo Pitti*). Pastarieji stovi kitapus upės, vadinamajame Oltrarno rajone, kitaip tariant, kitoje Arno pusėje, savo meniška dvasia primenančiame Vilniaus Užupį. Toliau už Oltrarno, ramiose kalvose už aukštų akmeninių sienų ir kiparisų tvorų, snaudžia prabangios italų grietinėlės vilos, o šalia jų glaudžiasi ne tokie aikštingi, tačiau savo paprastumu ir šiluma žavintys namai, žalios pievos, miškėliai ir sodai, popiečio saulėje cirpiančios cikados. Miestu čia nė nekvepia...

Keliaudamos Arno pakrante pasiekiamo serpentinai išraizgytą parką. Laiptais ir laiptukais prakaituodamos ropščiames į viršų, į Mikelandželo aikštę (*Piazzale Michelangelo*). Viena iš dviejų Dovydo kopijų žvelgia į laibą Senųjų rūmų bokštą, Nacionalinės bibliotekos fasadą, saulėje žybsintį Arno kaspina, lyg gyvačiukė vingiuojančią miesto sieną, alyvmedžių giraitę, bažnyčių stogus ir jos dangiškąją